

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง
อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี*

THE APPLICATION OF THE PRINCIPLE OF INDHIBAT 4 IN THE PERFORMANCE OF
DUTIES OF ADMINISTRATIVE ORGANIZATION PERSONNEL THAP KUNG
SUBDISTRICT, NONG SAENG DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

พระสถิรวัดน์ ปภากรโ (ศรีธรรมวงศ์)¹, พระครูพิศาลสารบัณฑิต²,
สมเดช นามเกต³

Phra Satirawat Paphakaro (Srithummawong)¹, Phrakhruphisalsarbunhit²,
Somdet Namket³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{1,2,3}

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.^{1,2,3}

Email : satirawat3250@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาหลักอิทธิบาท 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี และ 3) เพื่อประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) อิทธิบาท 4 มีองค์ประกอบ คือ ฉันทะ สร้างความพอใจในกุศล คือ ประสงค์จะทำยิ่งขึ้น วิริยะ การปรารถนา ความเพียรทางใจ สัมมาวาจา จิตตะ ความเพียรที่มุ่งมั่น ไม่ทอดทิ้งภาระ และวิมังสา ปัญญาที่รู้ชัด ความไม่หลง 2) สภาพปัจจุบันการการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี มีการมอบหมายงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น บุคลากรมอบหมายงานในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ได้รับผิดชอบ ประสานงานตามนโยบายและระเบียบของหน่วยงาน จัดทำนโยบายให้เป็นไปในทิศทางที่ดีสามารถทำได้ตามแผนที่ผู้บริหารได้ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความโปร่งใสเพื่อความโปร่งใสของประชาชนให้เป็นไปตามระเบียบของหน่วยงานอย่างครบวงจรตรงตามนโยบายของหน่วยงาน สร้างการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่แบบมีส่วนร่วมในหน่วยงานแต่ละฝ่ายทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่ มีการทำงานร่วมกันเพื่อต่อกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวม 3) การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรักใคร่สมัครสมานกันในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในหน่วยงาน มีการจัดการในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อสร้างความรักในงานที่ได้รับมอบหมาย สร้างความพอใจ มีความเอาใจใส่ สร้างความพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ให้กับบุคลากรเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่องาน

ที่รับผิดชอบ ปลุกฝังความเพียรพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ให้กับบุคลากรอยู่เสมอ ขยันไม่ย่อท้อกับอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ในงานที่ได้รับมอบหมาย มีความอดทน มีความมุ่งมั่นจดจ่อในการปฏิบัติหน้าที่อย่างรอบด้าน มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ พิจารณา ไตร่ตรองหาเหตุผล วิเคราะห์หาเหตุผล นำมาไตร่ตรอง พิจารณาความผิดพลาดแล้วปรับปรุงในการปฏิบัติหน้าที่ วิเคราะห์ ไตร่ตรองพิจารณาหลักการทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเข้มงวดและพิจารณาในหน้าที่อย่างระมัดระวังในยามที่เกิดปัญหาอย่างรอบครอบ ใช้หลักเหตุผล คิด แก้ไข ปรับปรุงอยู่เสมอ ศึกษาปัญหา วิเคราะห์ ในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ และใช้สติในการทำงานพร้อมทั้งความรอบครอบ พิจารณาสິงนั้นให้ดีมากที่สุดตามหลักอิทธิบาท 4

คำสำคัญ : 1. การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 2. การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร 3. องค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1. to study the principles of Indhibat 4 as appeared in Buddhist scriptures; 2. to study the 4 current conditions and performance of personnel of Thap Kung Subdistrict Administrative Organization, Nong Saeng District, Udon Thani Province, and 3. To apply the principles of Indhibat 4 in the performance of duties of personnel of Thap Kung Subdistrict Administrative Organization, Nong Saeng District, Udon Thani Province. It is a qualitative field research. The research tool used was an interview form, descriptive data analysis.

The results showed that: 1) There are four elements of iddhipāda: desire to create satisfaction in meritorious That is, the desire to do more, persistence, desire, mental stamina, right speech, citta, striving. not abandoning the burden and vimansa, clear manners of wisdom, non-delusion. 2) There should be a serious assignment for the preparation of local development plans in relation to government work, policies and plans for disaster prevention and public health work. Personnel assign tasks to perform their duties with the intention to perform their duties seriously and take responsibility. Coordinate according to the policies and regulations of the agency. Policy making in a good direction can be done according to the plan that the executives have set effectively Transparency for the well-being of the people in accordance with the regulations of the agency completely in accordance with the policy of the agency. Create participatory work of the staff in each department. 3) Officers should have solidarity in performing their duties together in the agency Organized on duty to build a love for the assigned tasks. Satisfy have attentiveness Create satisfaction in performing duties for personnel to benefit the work they are responsible for. and always strive to develop Have a passion for their own duties that have been assigned to develop the organization for the better that has been

assigned Always instill perseverance in performing duties to personnel. Diligent and indomitable with obstacles in performing duties in assigned tasks, having patience, determination and focus in performing duties in all aspects. Have determination to achieve the objectives. Consider, ponder, and find reasons. Analyze, find reasons, take into consideration, consider mistakes, and then improve in the performance of duties. Analyze, reflect on the principles of work that have been rigorously assigned, and carefully consider the duties when problems arise. Use reasoning, think, solve, always improve, study problems, analyze in performing various duties and use consciousness to work with prudence to consider that as best as possible.

Keywords: 1. Application of the principles of Indhibit 4 2. Performance of personnel duties 3. Subdistrict Administrative Organization

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระพุทธศาสนามีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2475 ทำให้ประเทศไทยได้จัดระเบียบการบริหารราชการเป็นราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้จำเป็นที่จะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจหลักการประชาธิปไตยให้ประชาชนมีความรู้ด้านหลักการปกครองท้องถิ่น (พงษ์เมธิ ไชยศรีหา, 2561) รูปแบบขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตลอดมาเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของแต่ละช่วงเวลา ซึ่งปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ทำให้การปกครองท้องถิ่นไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้อย่างเต็มที่ตามวัตถุประสงค์ในการปกครองประเทศโดยเฉพาะวัตถุประสงค์หลักในการปกครองท้องถิ่น คือการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองโดยมีตัวแทนของประชาชนในรูปของกรรมการชุมชนที่ทำหน้าแทนประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในการปรับปรุงบทบาทให้มีประสิทธิภาพและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะส่งเสริมการบริหารจัดการให้เข้ากับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมกับโลกาภิวัตน์แก่ประชาชนในการดูแลชะตาชีวิต (อัครกุลละ สะตะ, 2550)

การปฏิบัติงานของพนักงานหน่วยงานท้องถิ่นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้สติปัญญาอย่างเต็มความสามารถ มีความมุ่งมั่นจริงใจที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ พร้อมเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และรู้จักควบคุมอารมณ์และจิตใจของตนเองให้มุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ได้ประสบความสำเร็จ เมื่อบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ได้ดังกล่าวมานี้แล้วจะทำให้ผู้นั้นมีความมั่นคงในหน้าที่การงาน และเป็นผู้มีความมุ่งมั่นในการทำงานต่อไป การปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ ศาสตร์ คือ การศึกษาหาความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ทักษะ เทคนิควิธีทำงานต่างๆ ศิลป์ คือ การที่จะนำเอาความรู้ หลักการและทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับคน สถานการณ์และสิ่งแวดล้อมตลอดจนขอบเขตจำกัดของทรัพยากรให้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของตำแหน่งงานต่างๆ ที่กำหนดขึ้นในหน่วยงาน (ณิรณ นรินทร์, 2557)

จากคำกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า การที่บุคลากรของหน่วยงานท้องถิ่นจะปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวมาแล้วได้ก็เท่ากับว่าได้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในกรอบแห่งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังที่ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวไว้ว่า การปฏิบัติธรรม คือการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งหลักธรรมที่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ในโลกของการทำงานต่างก็เฝ้าหาทฤษฎีแห่งความสำเร็จมากมายมาใช้แก้ปัญหาและหาหนทางเจริญก้าวหน้า แต่ก็ใช่ว่าจะทำได้และเจอประตูสู่ความสำเร็จ ธรรมะที่ใช้ในการทำงานเพื่อให้คุณประสบความสำเร็จในการทำงาน ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้นั้น คือ หลักอิทธิบาท 4 คำว่าอิทธิบาท 4 นั้น หมายถึงธรรมะที่ใช้ในการทำงาน สู่ความสำเร็จเพื่อให้สามารถยึดเอาผลสำเร็จสูงสุดอันเป็นที่หมายไว้ได้ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่บุคลากรทุกคนควนตั้งไว้ในใจ ซึ่งมี 4 ประการ คือ 1) ฉันทะ คือ ความรักงานพอใจกับงานที่ทำอยู่ 2) วิริยะ คือ ขยันหมั่นเพียรกับงาน 3) จิตตะ คือ ความเอาใจใส่รับผิดชอบงาน 4) วิมังสา คือ การพินิจพิเคราะห์ หรือความเข้าใจทำ(พระมหาบรรจง ตีสรโณ (ศรีสุข), 2560)

ดังนั้น ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาว่าประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรหน่วยงานท้องถิ่นมีความรักงาน-พอใจกับงานที่ทำอยู่ในประสิทธิผล โดยใช้ขยันหมั่นเพียรกับงานอย่างเต็มความสามารถ มีความเอาใจใส่รับผิดชอบงาน ที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ พร้อมเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และรู้จักการพินิจพิเคราะห์ หรือความเข้าใจทำของตนเองให้มุ่งมั่นในประสิทธิผลได้ประสบความสำเร็จมีอยู่ในระดับใด มีปัจจัยอะไรบ้าง และมีแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรหน่วยงานท้องถิ่นอย่างไร ซึ่งการปฏิบัติงานดังกล่าวมานี้ สอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 ในทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี จึงต้องศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี” ซึ่งงานวิจัยนี้ จะนำไปพัฒนาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี และหน่วยงานท้องถิ่นในอำเภออื่นๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาหลักอิทธิบาท 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี
- 2.3 เพื่อประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้ทราบหลักอิทธิบาท 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา
- 3.2 ได้ทราบสภาพปัจจุบันการการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี
- 2.3 ได้ทราบประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี

2.4 ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปพัฒนาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรหน่วยงานท้องถิ่นในเขตตำบลและอำเภออื่นๆ ได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านเอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ เอกสารทางวิชาการที่ได้นำเสนอไว้ในแหล่งข้อมูลต่างๆ อาทิเช่น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักอิทธิบาท 4 ที่ปรากฏทางเอกสารและบทความงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้ ศึกษาหลักอิทธิบาท 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา สภาพปัจจุบันการการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ 1) ด้านลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย 2) ด้านนโยบายและการบริหาร 3) ด้านเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา 4) ด้านการมีส่วนร่วม และ 5) ด้านความรับผิดชอบ และการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี 4 ประการ ได้แก่ 1) ด้านฉันทะ 2) ด้านวิริยะ 3) ด้านจิตตะ 4) ด้านวิมังสา ประชากรกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 124 คน กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก พิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติจำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อใช้สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลเอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านเอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ เอกสารทางวิชาการที่ได้นำเสนอไว้ในแหล่งข้อมูลต่างๆ อาทิเช่น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักอิทธิบาท 4 ที่ปรากฏทางเอกสารและบทความงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง 2) สภาพปัจจุบันการการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ (1) ด้านลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย (2) ด้านนโยบายและการบริหาร (3) ด้านเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา (4) ด้านการมีส่วนร่วม และ (5) ด้านความรับผิดชอบ (3) การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี 4 ประการ ได้แก่ (1) ด้านฉันทะ (2) ด้านวิริยะ (3) ด้านจิตตะ และ (4) ด้านวิมังสา 4) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงาน เพื่อขออนุญาตกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ แล้วเดินทางไปตามวันเวลาที่นัดหมาย ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแนะนำตนเอง สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ แล้วดำเนินการสัมภาษณ์พูดคุยอย่างเป็นกันเองตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่วางไว้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะของตนเองอย่างเต็มที่ โดยแยกเป็น 2 กลุ่ม เป็นจำนวน 20 คน การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการประมวลผล ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ เอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย ด้านเอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ เอกสารทางวิชาการที่ได้นำเสนอไว้ในแหล่งข้อมูลต่างๆ อาทิเช่น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักอิทธิบาท 4 ที่ปรากฏทางเอกสารและบทความงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง โดยการใช้การสรุปความ การตีความ และนำเสนอ ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ 2) การวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรม ข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ต่อไป

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาหลักอิทธิบาท 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา พบว่า อิทธิบาท 4 มีองค์ประกอบ คือ ฉันทะ สร้างความพอใจในกุศล คือประสงค์จะทำยิ่งขึ้น วิริยะ การปรารภ ความเพียรทางใจ สัมมาวาจา จิตตะ ความเพียรที่มุ่งมั่น ไม่ทอดทิ้งภาระ และวิมังสา ปัญญาภิรียาที่รู้ชัด ความไม่หลง คุณค่าของอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมแห่งความสำเร็จแก่ผู้นำไปปฏิบัติที่ทันสมัยอยู่เสมอ นอกจากจะเป็นคุณธรรม นำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานแล้ว ยังเป็นอายุวัฒนธรรม คือความเป็นเหตุ ให้คนมีอายุยืนยาวด้วย นอกจากนั้น อิทธิบาท 4 ยังมีสาระที่เกื้อหนุนการปฏิบัติ เมื่อเกิดฉันทะมีใจรัก แล้วก็ให้พากเพียร เมื่อพากเพียรแล้วก็เอาใจใส่เสมอ และเปิดช่องให้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองอย่างมี กระบวนการในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี มีการมอบหมายงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น บุคลากรมอบหมายงานในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ ประสานงานตามนโยบายและระเบียบของหน่วยงาน จัดทำนโยบายให้เป็นไปในทิศทางที่ดีสามารถทำได้ตามแผนที่ผู้บริหารได้ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความโปร่งใสเพื่อความเป็นอยู่ของประชาชนให้เป็นไปตามระเบียบของหน่วยงานอย่างครบวงจรตรงตามนโยบายของหน่วยงาน สร้างการปฏิบัติ หน้าที่ของเจ้าหน้าที่แบบมีส่วนร่วมในหน่วยงานแต่ละฝ่ายทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่ มีการทำงาน ร่วมกันเอื้อเฟื้อต่อกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีการปลูกฝังความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ในด้าน ต่าง ๆ ส่งเสริมในการปฏิบัติหน้าที่แบบมีความรับผิดชอบของบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมี ประสิทธิภาพอย่างจริงจังของแต่ละสำนักและฝ่ายต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของ บุคลากรให้ดีที่สุด เพื่อความก้าวหน้าและทันต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ การประยุกต์ใช้ หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่มีความรักใคร่สมัคสมานกันในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันใน หน่วยงาน มีการจัดการในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อสร้างความรักในงานที่ได้รับมอบหมาย สร้างความ พื่อใจ มีความเอาใจใส่ สร้างความพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ให้กับบุคลากรเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่องาน ที่รับผิดชอบ ปลูกฝังความเพียรพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ให้กับบุคลากรอยู่เสมอ ขยันไม่ย่อท้อกับ อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ในงานที่ได้รับมอบหมาย มีความอดทน มีความมุ่งมั่นจดจ่อในการปฏิบัติ หน้าที่อย่างรอบด้าน มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ พิจารณา ไตร่ตรอง หาเหตุผล วิเคราะห์หาเหตุผล นำมาไตร่ตรอง พิจารณาความผิดพลาดแล้วปรับปรุงในการปฏิบัติ หน้าที่ วิเคราะห์ ไตร่ตรองพิจารณาหลักการทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเข้มงวดและพิจารณาใน

หน้าที่อย่างระมัดระวังในยามที่เกิดปัญหาอย่างรอบครอบ ใช้หลักเหตุผล คิด แก้ไข ปรับปรุงอยู่เสมอ ศึกษาปัญหา วิเคราะห์ ในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ และใช้สติในการทำงานพร้อมทั้งความรอบครอบ พิจารณาสິงนั้นให้ดีมากที่สุดตามหลักอิทธิบาท 4

5.3 การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรักใคร่สมัครสมานกันในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในหน่วยงาน มีการจัดการในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อสร้างความรักในงานที่ได้รับมอบหมาย สร้างความพอใจ มีความเอาใจใส่ สร้างความพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ให้กับบุคลากรเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่องานที่รับผิดชอบ ปลูกฝังความเพียรพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ให้กับบุคลากรอยู่เสมอ ขยันไม่ย่อท้อกับอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ในงานที่ได้รับมอบหมาย มีความอดทน มีความมุ่งมั่นจดจ่อในการปฏิบัติหน้าที่อย่างรอบด้าน มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ พิจารณา ไตร่ตรองหาเหตุผล วิเคราะห์หาเหตุผล นำมาไตร่ตรอง พิจารณาความผิดพลาดแล้วปรับปรุงในการปฏิบัติหน้าที่ วิเคราะห์ ไตร่ตรองพิจารณาหลักการทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเข้มงวดและพิจารณาในหน้าที่อย่างระมัดระวังในยามที่เกิดปัญหาอย่างรอบครอบ ใช้หลักเหตุผล คิด แก้ไข ปรับปรุงอยู่เสมอ ศึกษาปัญหา วิเคราะห์ ในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ และใช้สติในการทำงานพร้อมทั้งความรอบครอบพิจารณาสິงนั้นให้ดีมากที่สุดตามหลักอิทธิบาท 4

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากผลการศึกษาหลักอิทธิบาท 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา พบว่า อิทธิบาท 4 มีองค์ประกอบ คือ ฉันทะ สร้างความพอใจในกุศล คือประสงค์จะทำยิ่งขึ้น วิริยะ การปรารภความเพียรทางใจ สัมมาวาจา จิตตะ ความเพียรที่มุ่งมั่น ไม่ทอดทิ้งภาระ และวิมังสา ปัญญาที่รู้ชัด ความไม่หลง คุณค่าของอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมแห่งความสำเร็จแก่ผู้นำไปปฏิบัติที่ทันสมัยอยู่เสมอ นอกจากจะเป็นคุณธรรม นำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานแล้ว ยังเป็นอายุวัฒนธรรม คือความเป็นเหตุให้คนมีอายุยืนยาวด้วย นอกจากนั้น อิทธิบาท 4 ยังมีสาระที่เกื้อหนุนการปฏิบัติ เมื่อเกิดฉันทะมีใจรักแล้วก็ให้พากเพียร เมื่อพากเพียรแล้วก็เอาใจใส่เสมอ และเปิดช่องให้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีกระบวนการในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระถวิล ยสินธโร (แสงสุด) (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้ อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล หนองพอก อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านทั้งสามด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียง ลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ด้านนโยบายและการบริหาร และด้านลักษณะงานและความรับผิดชอบ 2) ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล หนองพอก อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ลำดับตามความสำคัญคือ งานที่ได้รับมอบหมาย ไม่เป็นความ

รับผิดชอบโดยตรง ผู้บริหารควรพิจารณาว่างานนั้นมีความจำเป็นต้องดำเนินการต่อหรือควร โอนกลับไปให้ผู้มีหน้าที่โดยตรงรับผิดชอบตามเดิม และการได้ศึกษาวิทยาการใหม่ๆ จะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรกำหนดโครงสร้างองค์การให้สอดคล้องกับภารกิจ รวมทั้งกำหนดสายการบังคับบัญชาและมอบหมายงานให้เหมาะสมและชัดเจน และผู้บริหารควรเป็นผู้ที่สนใจและเอาใจใส่ในงาน คอยตรวจดูแลงานทุกขณะสิ่งใดที่บกพร่องควรปรับปรุงแก้ไข ไม่ปล่อยให้งานเป็นไปตามยถากรรม

6.2 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี มีการมอบหมายงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น บุคลากรมอบหมายงานในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ได้รับมอบหมาย ประสานงานตามนโยบายและระเบียบของหน่วยงาน จัดทำนโยบายให้เป็นไปในทิศทางที่ดีสามารถทำได้ตามแผนที่ผู้บริหารได้ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความโปร่งใสเพื่อความเป็นอยู่ของประชาชนให้เป็นไปตามระเบียบของหน่วยงานอย่างครบวงจรตรงตามนโยบายของหน่วยงาน สร้างการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่แบบมีส่วนร่วมในหน่วยงานแต่ละฝ่ายทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่ มีการทำงานร่วมกันเพื่อต่อกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีการปลูกฝังความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ส่งเสริมในการปฏิบัติหน้าที่แบบมีความรับผิดชอบของบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพอย่างจริงจังของแต่ละสำนักและฝ่ายต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรให้ดีที่สุด เพื่อความก้าวหน้าและทันต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลักขณา สรวิวัฒน์ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูระดับประถมศึกษา. ผลการวิจัยพบว่า การ ประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแยกตามด้านวิริยะ, จิตตะ, วิมังสา และโดยรวมทั้ง 4 ด้านของครูระดับประถมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านฉันทะอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การสอนพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดโดยรวม และแต่ละด้าน ยกเว้นด้านวิริยะของครูเพศหญิงอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านฉันทะตามประสบการณ์ การสอนที่อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบตามตัวแปรทั้ง ๓ ตัวแปรพบว่า ครูปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี และครูมีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 25 ปีและ 25 ปีขึ้นไป มีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 โดยรวมและรายด้านในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แตกต่างกัน ส่วนครูเพศชาย และเพศหญิงไม่แตกต่างกันในรายด้านแต่แตกต่างกันโดยรวมที่ครูเพศหญิงมีการประยุกต์ใช้มากกว่าครู เพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.3 การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรักใคร่สมัครสมานกันในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในหน่วยงาน มีการจัดการในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อสร้างความรักในงานที่ได้รับมอบหมาย สร้างความพอใจ มีความเอาใจใส่ สร้างความพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ให้กับบุคลากรเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่องานที่รับผิดชอบ ปลูกฝังความเพียรพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ให้กับบุคลากรอยู่เสมอ ขยันไม่ย่อท้อกับอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ในงานที่ได้รับมอบหมาย มีความอดทน มีความมุ่งมั่นจดจ่อในการปฏิบัติหน้าที่อย่างรอบด้าน มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ พิจารณา ไตร่ตรองหาเหตุผล วิเคราะห์หาเหตุผล นำมาไตร่ตรอง พิจารณาความ

ผิดพลาดแล้วปรับปรุงในการปฏิบัติหน้าที่ วิเคราะห์ ไตร่ตรองพิจารณาหลักการทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเข้มงวดและพิจารณาในหน้าที่อย่างระมัดระวังในยามที่เกิดปัญหาอย่างรอบครอบ ใช้หลักเหตุผล คิด แก้ไข ปรับปรุงอยู่เสมอ ศึกษาปัญหา วิเคราะห์ ในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ และใช้สติในการทำงานพร้อมทั้งความรอบครอบพิจารณาสิ่งนั้นให้ดีมากที่สุดตามหลักอริยาบท 4 ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนกนาฏ ยิ่งอุปการ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของกิจกรรมแนะแนวตามหลักอริยาบท 4 ต่อการเพิ่มความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจรัสพิชกร จังหวัดนครศรีธรรมราช. ผลการวิจัยพบว่า 1. ภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนจากแบบวัดความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงกว่า ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ากิจกรรมแนะแนวตามหลักอริยาบท 4 ต่อการเพิ่มความคิดเชิงบวกและ ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค สามารถเพิ่มความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. นักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนจากแบบวัดความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคภายหลังการทดลองสูงกว่า นักเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ากิจกรรมแนะแนวตามหลักอริยาบท 4 ต่อการเพิ่มความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค สามารถเพิ่มความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคกับนักเรียนกลุ่มทดลองได้มากกว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยครั้งนี้ หลักอริยาบท 4 มีองค์ประกอบ คือ ฉันทะ สร้างความพอใจในกุศล คือประสงค์จะทำดียิ่งขึ้น วิริยะ การปรารภความเพียรทางใจ สัมมาวาจา จิตตะ ความเพียรที่มุ่งมั่นไม่ทอดทิ้งภาระ และวิมังสา ปัญญาที่รู้ชัด ความไม่หลง คุณค่าของอริยาบท 4 เป็นหลักธรรมแห่งความสำเร็จแก่ผู้นำไปปฏิบัติที่ทันสมัยอยู่เสมอ การปฏิบัติหน้าที่ที่มีการมอบหมายงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดทำนโยบายให้เป็นไปในทิศทางที่ดีสามารถทำได้ตามแผน ส่งเสริมในการปฏิบัติหน้าที่แบบมีความรับผิดชอบของบุคลากร ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่มีความรักใคร่สมัคสมานกันในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในหน่วยงาน มีการจัดการในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อสร้างความรักในงานที่ได้รับมอบหมาย สร้างความพอใจ มีความเอาใจใส่ สร้างความพอใจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างทั่วถึง

8. ข้อเสนอแนะการวิจัย

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ในการใช้หลักอริยาบท 4 ต่อปฏิบัติหน้าที่เพื่อสังคมหรือการปฏิบัติหน้าที่บริการนั้น ผู้บริหารเจ้าหน้าที่พนักงานของรัฐควรที่จะต้องยึดหลักอริยาบท 4 ในการบริหารจัดการต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย

8.1.2 ในด้านการใช้หลักอริยาบท 4 ต่อปฏิบัติหน้าที่ควรร่วมมือประสานงานแก่ทุกฝ่าย โดยไม่มีการเลือกความสำคัญของบุคลากรสายงานใดสายงานหนึ่ง ไม่ยึดติดกับประเพณีที่ติดต่อกันมาทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ความทุกข์ของประชาชนเป็นส่วนหนึ่งที่บุคลากรเจ้าหน้าที่ต้องให้ความสำคัญ

8.1.3 ผู้บริหารหรือบุคลากรควรกำหนดนโยบาย มีแผนในการพัฒนาอย่างชัดเจนซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความเหมาะสม และสามารถนำนโยบายนั้นๆ ไปปฏิบัติเป็นรูปร่างตามความต้องการของประชาชนโดยส่วนรวมขององค์กร และสามารถประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรอย่างจริงจัง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ด้านฉันทะ (ความพอใจในสิ่งที่มีอยู่) จำเป็นจะต้องให้บุคลากรใช้ความพอใจในสิ่งที่มีอยู่พิจารณาในการบริหารจัดการส่วนท้องถิ่นอย่างรอบครอบและทำการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

8.2.2 ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) จำเป็นจะต้องให้บุคลากรมีความจริงใจในการบริหารจัดการท้องถิ่นและสร้างเสริมความรับผิดชอบในตัวบุคลากรโดยอาศัยความเพียร พยายามในส่วนของแต่ละบุคคลตามสายงานที่ได้รับมอบหมายในการบริหารจัดการ

8.2.3 ด้านจิตตะ (ความตั้งใจในสิ่งที่ทำอยู่) จำเป็นจะต้องให้บุคลากรมีความเสียสละ ตั้งใจในการบริหารจัดการท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ขององค์กรเสริมศักยภาพในการบริหารจัดการเสริมสร้างความเข้าใจและจิตสำนึกในตัวของบุคลากร

8.2.4 ด้านวิมังสา (ความไตร่ตรองหาเหตุผล) จำเป็นจะต้องให้บุคลากรใช้สติกำกับ ในการควบคุมอารมณ์ในการบริหารจัดการส่วนท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมาย รับผิดชอบร่วมกัน สร้างความรับผิดชอบในส่วนของแต่ละบุคคลตามสายงานที่ได้รับมอบหมายเสริมสร้างลักษณะนิสัยในทางบวก

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาในเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์เชิงรูปแบบวิธีการนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

8.3.2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการท้องถิ่นต่อบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากร

8.3.3 ควรศึกษาในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ เช่น หลัก อริยสัจธรรม 4, หลักสังคหวัตถุ 4, หลักสาราณียธรรม 6 เป็นต้น มาใช้ร่วมกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

9. เอกสารอ้างอิง

ชนกนาฏ ยิ่งอุปการ. (2561). ผลของกิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท 4 ต่อการเพิ่มความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจรัสพิชการ จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 29(2). 76-85.

ณีนุช นรินทร์. (2557). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ปริญญา สัตยธรรม. (2550). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานกรณีศึกษา : บริษัท วาย เอช เอส อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด. สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์กร. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พงษ์เมธี ไชยศรีหา. (2561). แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 5(2). 243-262.
- พระถวิล ยสินธโร (แสงสุด). (2564). การประยุกต์ใช้อธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระมหาบรรจง ตีสรโณ (ศรีสุข). (2560). ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอธิบาทธรรม 4 ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปริยัติคุณรสวิทยา อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2559). การประยุกต์ใช้อธิบาท 4 ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูระดับประถมศึกษา. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อับดุลเลาะ สะดะ. (2550). การพัฒนารูปแบบการบริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดในทศวรรษหน้า. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี” สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้องอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเขตอำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ได้กรุณาให้ข้อมูล คำปรึกษา แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของปัญหาเพื่อให้ความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและการเสียสละเวลาของท่านเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้